

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8 – 10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 15.02.2006

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um Ríkisútvarpið hf., 401. mál

Frumvarp til laga um Ríkisútvarpið sf., mál 643., var lagt fram á síðasta löggjafarþingi. Sjónarmið sem hér verða reifuð eru þau sömu og fram komu í umsögn Samtaka atvinnulífsins (SA) um það mál, að teknu tilliti til breytinga sem gerðar hafa verið á frumvarpinu. Um sjónarmið SA vísast því nánar til meðfylgjandi afrits af bréfi SA til yðar dags. 28.04.2005.

Að mati SA er löngu tímabært að endurskoða lagaákvæði um Ríkisútvarpið (RÚV) og endurmeta hlutverk þess í breyttu fjölmiðlaumhverfi. Leggja ber áherslu á að útvarpsrekstur er atvinnustarfsemi sem hverjum og einum er frjálst að stunda sem hefur til þess tilskilin leyfi. Lög sem um slíka starfsemi gilda þurfa því að vera almenns eðlis og laus við mismunun sem ekki á sér málefnalegar forsendur.

Í umsögn SA í fyrra var sérstaklega vakin athygli á því að reglur EES-samningsins um samkeppnismál og ríkisaðstoð héldu að fullu gildi sínu gagnvart útvarpsþjónustu í almannapágu, en í greinargerð með frumvarpinu var ekkert á það minnst. Þá var í umsögn SA fjallað um túlkunarreglur framkvæmdastjórnar ESB og Eftirlitsstofnunar EFTA (ESA) um beitingu reglna um ríkisaðstoð gagnvart útvarpsrekstri í almannapágu. Þar kemur m.a. fram að vegna aukinnar samkeppni frá einkaaðilum í útvarps- og sjónvarpsrekstri í umhverfi þar sem ríkisreknar stöðvar eru fjármagnaðir af opinberu fé, hafi komið fram vaxandi áhyggjur af ójafnri samkeppnisstöðu. Er túlkunarreglunum ætlað að tryggja jafnræði milli einkaaðila og opinberra aðila í útvarpsrekstri, að teknu tilliti til raunverulegra kvaða sem rekstur útvarpsþjónustu í almannapágu felur í sér.

Í greinargerð með hinu nýja frumvarpi er m.a. getið um tilkynningu ESA til íslenskra stjórnvalda frá 3. júní 2005 um bráðabirgðamat ESA á fjármögnun og rekstri RÚV. Taka þessar athugasemdir ESA bæði til gildandi laga um RÚV og frumvarps til laga um Ríkisútvarpið sf. Er niðurstaða ESA sú að fjármögnun RÚV með nefskatti feli í sér ríkisaðstoð skv. 61. gr. EES-samningsins sem er ósamþýðanleg ákvæðum samningsins nema að uppfyllt séu fjögur skilyrði sem tilgreind eru á bls. 7 í þingskjalinu. eru þessi skilyrði efnislega hliðstæð því sem getið var um í fyrri umsögn SA.

Hið nýja frumvarp felur í sér vissa framför frá því sem áður var, sem einkum felst í því að ráðgert er að hlutafélag í 100% eigu ríkisins verði stofnað um reksturinn í stað sameignarfélags áður. Þá er það til bóta að gert er ráð fyrir þeim möguleika að fjárhagslegur aðskilnaður verði milli útvarps í almannapágu og annarrar hugsanlegrar starfsemi Ríkisútvarpsins.

Mikilvægustu athugasemdirnar í fyrri umsögn SA lutu að því að skilgreining á útvarpsþjónustu í almannapágu væri alltof víðtæk og óljós. Engin markverð breyting hefur orðið á þessu mikilvæga ákvæði frumvarpsins. SA er ljóst að miðað við fordæmi í EES rétti hafa íslensk stjórnvöld talsvert svigrúm í þessu efni. Ekki er þó heimilt að víkja frá þeim skilyrðum sem nefnd eru í athugasemdum ESA til íslenskra stjórnvalda. Ólíkt því sem EES reglur um ríkisaðstoð krefjast og getið er um í athugasemdum ESA, er ekki með skýrum hætti mælt fyrir um skyldu RÚV til að veita tiltekna og magngreinda þjónustu í almannapágu gegn þeim ríkisstyrk sem félaginu er ætlaður, heldur er ákvæðið skrifað nánast eins og heimildarákvæði í kringum alla núverandi starfsemi RÚV. Þegar þannig er búið um hnútana er ákvæði um fjárhagslegan aðskilnað dauður bókstafur. Þá er ákvæði um tekjustofna RÚV óbreytt frá fyrra frumvarpi. Láta SA því á ný í ljós efasemdir um að nefskattur sem veitir eigi lægri ríkisstyrk en núverandi afnotagjöld gera geti falið í sér ásættanlega lausn á fjármögnun Ríkisútvarpsins og að verjandi sé að ráðstafa opinberu fé til RÚV í þeim mæli sem gert hefur verið undanfarin ár.

SA telja því nú sem fyrr að frumvarpið samræmist ekki ákvæðum EES samningsins um ríkisstyrki, sé í andstöðu við markmið samkeppnislaga og tryggi ekki ásættanlegt jafnræði milli opinberra aðila og einkaaðila í útvarpsrekstri.

Með vísan til framanritaðs geta Samtök atvinnulífsins ekki mælt með því að frumvarpið verði samþykkt í óbreyttri mynd.

Virðingarfyllt,
f.h. Samtaka atvinnulífsins

Guðlaugur Stefánsson,
hagfræðingur

Fylgiskjal: Bréf Samtaka atvinnulífsins til Alþingis dags. 28.04.2005 með umsögn um frumvarp til laga um Ríkisútvarpið sf., 643. mál.

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8 – 10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 28.04.2005

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um Ríkisútvarpið sf., 643. mál

Samtökum atvinnulífsins hefur borist til umsagnar framangreint lagafrumvarp. Í frumvarpinu er lagt til að rekstrarformi Ríkisútvarpsins verði breytt í sameignarfélag og verði ríkið eini eigandi þess. Frumvarpið gerir ráð fyrir nokkrum breytingum á yfirstjórn og stjórnskipulagi Ríkisútvarpsins. Menntamálaráðherra fer með eignarhlut ríkisins í félaginu, útvarpsráð verður lagt niður, en ráðherra skal útnefna fimm manna stjórn félagsins samkvæmt kosningu á Alþingi. Stjórnin skal hafa yfirumsjón með rekstri félagsins, ráða útvarpsstjóra og leysa hann frá störfum, en hefur hvorki afskipti af dagskrárgerð né öðrum ráðningum. Útvarpsstjóri verður æðsti stjórnandi Ríkisútvarpsins sf. í daglegum rekstri, yfirmaður allrar dagskrárgerðar og ræður aðra starfsmenn til félagsins án umsagnar annarra aðila. Afnotagjöld verða felld niður í árslok 2007. Þess í stað kemur lögbundið gjald á skattskylda einstaklinga og lögaðila (nefskattur), en auk þess er áfram gert ráð fyrir tekjum af auglýsingum sem og beinum fjárveitingum sem Alþingi kunni að ákveða sérstaklega.

Samtök atvinnulífsins telja löngu tímabært að endurskoða lagaákvæði um Ríkisútvarpið og endurmeta hlutverk þess í breyttu fjölmiðlaumhverfi. Minnt er á að útvarpsrekstur er atvinnustarfsemi sem hverjum og einum er frjálst að stunda sem hefur til þess tilskilin leyfi. Þurfa því lög sem um slíka starfsemi gilda að vera almenns eðlis og laus við mismunun sem ekki á sér eðlilegar forsendur. Með frumvarpinu er ekki nægjanlega gætt að þessum þætti. Með rekstri ríkisútvarps í sameignarfélagsformi, þar sem ríkið ber ábyrgð á öllum skuldbindingum félagsins og þar sem ríkisrekstri er ætlað svo víðtækt hlutverk sem í frumvarpinu felst, verður einkaaðilum í útvarpsrekstri ekki tryggt eðlilegt jafnræði í starfsumhverfi.

Í 3. gr. frumvarpsins er hlutverk Ríkisútvarpsins sf. talið að öllu leyti fela í sér útvarpsþjónusta í almannabágu, en sú þjónusta er skilgreind í 18 töluliðum. Hlutverk þetta er skilgreint mjög víðtækt og engu þrengra en fram kemur í 3. – 5. gr. núgildandi laga um Ríkisútvarpið nr. 122/2000. Flestum þeirra 18 atriða sem skilgreind eru sem útvarpsþjónusta í almannabágu er nú einnig sinnt af einkareknum útvarpsstöðvum. Ber því með réttu að líta á slíka starfsemi sem markaðsstarfsemi sem ekki geti notið opinbers fjárstuðnings. Raunar felst í frumvarpinu að starfsemi Ríkisútvarpsins á markaðssviði verði enn treyst, sbr. m.a. 14. tl. 3. mgr. 3 gr. frumvarpsins um að útvarpsþjónusta í almannabágu feli í sér að taka saman, gefa út og dreifa hvers konar efni svo sem ritað mál, hljómplötur, hljóðsnældur, geisladiska, myndbönd og margmiðlunarefni. Hafa einkaaðilar sýnt að þeir eru fullfærir um að veita slíka þjónustu. Á hinn bóginn hafa verið felld brott ákvæði um þjónustu sem Ríkisútvarpinu er ætlað að sinna samkvæmt núgildandi lögum og samræmist betur hófstilltri skilgreiningu á

útvarpsþjónustu í almannapágu. Er hér vísað til ákvæða 4. gr. laga nr. 122/2000 um að Ríkisútvarpið skuli starfrækja fræðsluútlarp í samvinnu við fræðslufirvöld, en þessu hlutverki hefur ekki verið sinnt a.m.k. hin síðari ár.

Ákvæði 11. gr. frumvarpsins um tekjustofna Ríkisútvarpsins sf. staðfesta einnig að með frumvarpinu er ekki stefnt að því að draga úr opinberum fjárframlögum til ríkisrekinnar útvarpsþjónustu, en í því felst að með nefskatti verði Ríkisútvarpinu áfram tryggð svipuð opinber fjárframlög og það hefur nú af afnotagjöldum. Telja Samtök atvinnulífsins það ekki verjandi að halda áfram taprekstri og að ráðstafa opinberu fé til Ríkisútvarpsins í þeim mæli sem gert hefur verið undanfarin ár án nokkurra skilgreininga á því hvaða markmiðum á að ná með þeim stuðningi.

Í athugasemdum við frumvarpið er m.a. vísað til tilskipunar Evrópusambandsins 97/36/EB og bókunar á ríkjaráðstefnu ESB í Amsterdam um útvarpsþjónustu í almannapágu. Þar hafi verið undirstrikuð sérstaða útvarpsþjónustu í almannapágu, hún styðji við lýðræðislegar, félagslegar og menningarlegar þarfir þjóðfélaganna og gegni mikilvægu hlutverki í að viðhalda fjölbreytni í fjölmiðlun. Í bókuninni fælist að ákvarðanir um tekjuöflun til útvarps í almannapágu yrðu að mestu látnar vera á valdsviði hvers aðildarríkis. Í athugasemdum við frumvarpið er þess hins vegar ekki getið að reglur Rómarsamningsins og EES-samningsins um samkeppnismál og ríkisaðstoð halda að fullu gildi sínu gagnvart útvarpsþjónustu í almannapágu. Hefur framkvæmdastjórn ESB sett túlkunarreglur um beitingu reglna um ríkisaðstoð gagnvart útvarpsrekstri í almannapágu¹ og Eftirlitsstofnun EFTA hefur tekið upp hliðstæðar reglur². Þar kemur m.a. fram að vegna aukinnar samkeppni frá einkaaðilum í starfsemi þar sem aðrir rekstraraðilar eru fjármagnaðir af opinberu fé hafi komið fram vaxandi áhyggjur af ójafnri samkeppnisstöðu og margar kvartanir komið fram vegna þessa³. Er reglunum ætlað að tryggja jafnræði milli einkaaðila og opinberra aðila í útvarpsrekstri, að teknu tilliti til raunverulegra kvaða sem rekstur útvarpsþjónustu í almannapágu felur í sér. Með hliðsjón af augljósri samkeppnisröskun sem frumvarpið felur í sér gagnvart einkareknum útvarpsstöðvum láta Samtök atvinnulífsins í ljós efasemdir um að frumvarpið fái staðist reglur EES-samningsins um ríkisaðstoð.

Hvað sem líður reglum EES-samningsins um ríkisaðstoð, telja samatökin að með samþykkt frumvarpsins yrði fest í sessi óhófleg mismunun í skilyrðum til útvarpsrekstrar sem engin sátt gæti orðið um og teljast verður andstæð markmiði samkeppnislaga.

Að lokum má vísa til þess að Samtök atvinnulífsins hafa áður sett fram álit sitt á æskilegri aðkomu ríkisvaldsins að útvarpsstarfsemi, sbr. umsögn samtakanna dags. 13. apríl 2004 um frumvarp til laga um breytingu á útvarpslögum nr. 53/2000, 337. mál. Telja samtökin rétt að Ríkisútvarpinu verði breytt í hlutafélag og skylduáskrift að því lögð niður. Útvarpsþjónusta í almannapágu verði skilgreind, hún fjármögnuð af sjóði sem fái afmarkaðar tekjur af opinberu fé, en veiting þjónustunnar verði boðin út, þar sem allar útvarpsstöðvar fái jafnt færi á að bjóða. Gefist keppinautum Ríkisútvarpsins þá kostur á að bjóða betri dagskrá fyrir lægra verð en Ríkisútvarpið gerir, ef þeir geta. Komi í ljós að Ríkisútvarpið sé best fallið til að sinna þjónustunni mun það gera það áfram.

¹ Commission Communication on the application of the State aid rules to public service broadcasting, OJ No. C 320, 15.11.2001.

² Application of State aid rules to public service broadcasting, kafli 24C í túlkunarreglum um ríkisaðstoð, the EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines.

³ Slíkum umkvörtunum hefur reyndar einnig verið beint að íslenskum samkeppnisyfirvöldum, sbr. m.a. ákvörðun samkeppnisráðs nr. 39/2001 *Erindi Norðurljósa samskiptafélags hf. um samkeppnisstöðu leyfisbundins útvarpsrekstrar einkaaðila gagnvart Ríkisútvarpinu.*

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Með vísan til framanritaðs geta Samtök atvinnulífsins ekki mælt með því að frumvarpið verði samþykkt.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka atvinnulífsins

Ari Edwald, framkvæmdastjóri

